

EEN ONBEKENDE PENNING VAN KAMERIJK

R. Waerzeggers

Kamerijk - een van de meest westelijk gelegen lenen van het Heilig Roomse Rijk - werd een prinsbisdom in 1003, toen Herluinus door keizer Hendrik II tot eerste volwaardige prinsbisschop aangesteld werd. In 1575, bij het begin van de Tachtigjarige Oorlog, bezette baron d'Inchy bij verrassing de citadel van Kamerijk, verjoeg prinsbisschop Louis de Berlaymont en leverde de stad uit aan François d'Alençon, de broer van de Franse koning.

In 1581 vielen de Spanjaarden Kamerijk aan, maar François d'Alençon kwam de belegerde stad ter hulp. Mede door het moedig en doortastend optreden van Jean de Monluc, heer van Balagny, dienden de Spaanse troepen het beleg af te breken en kon d'Alençon triomfantelijk de stad binnentrekken. Kamerijk werd onder zijn protectoraat geplaatst en de Balagny werd als beloning voor zijn moed tot gouverneur benoemd. Na de dood van François d'Alençon op 10 juni 1584 ging de titel van beschermheer over op de Franse koningin-moeder Maria de Medicis; dit als compensatie voor het door Filips II bezette Portugal, waarop ook zij aanspraak maakte. Maria de Medicis bevestigde de Balagny in zijn functie van gouverneur. Deze wist handig profijt te trekken uit het conflict tussen de Ligue en Hendrik III, en bouwde zich geleidelijk een zelfstandige positie op die hij uiteindelijk op 2 augustus 1589 - kort na de dood van Maria de Medicis - door Henri de Bourbon kon laten erkennen.

Patentbrieven van 31 mei 1594 bevestigden Jean de Monluc in zijn status van soeverein en erfelijke prins van Kamerijk, en gaven hem bovendien de titel van Maarschalk van Frankrijk.

De Balagny's prinselijke carrière was echter van korte duur. Op 13 augustus 1595 sloeg een leger, samengesteld uit troepen van Louis de Berlaymont en van de Spaanse koning, het beleg op voor de stad. Na twee maanden kwamen de inwoners tegen het garnizoen van de Balagny in opstand en leverden een stadspoort in handen van de belegeraars. Kort na de daaropvolgende inname van de stad moest ook de citadel zich overgeven. Het garnizoen kon ongehinderd vertrekken, maar Renée d'Amboise - de vrouw van de Balagny die zich tijdens het beleg opvallend energiek had gedragen - overleefde de teloorgang van haar vorstelijke status niet. De Balagny trok zich terug aan het Franse Hof, waar hij hertrouwde met Diane d'Estrées.

Robert heeft in zijn standaardwerk over de munten en penningen van Kamerijk enkele koperen rekenpenningen van Jean de Monluc gepubliceerd.

Vijf dragen op de voorzijde een gekroond Frans schild met het gevierendeeld wapen van de Monluc, omgeven door de orde van Sint Michiel en het omschrift : AN·DE·MONLV·C·S·D·BALAGN·I· 1/.

Daarvan zijn er twee op de keerzijde voorzien van een ruitvormig gekroond schild met het wapen van zijn vrouw Renée d'Amboise; het is omsloten door een in lussen gevlochten touw en ofwel het omschrift RENE·D'AMBOISE, ofwel arabesken 2/.

De drie andere zijn op de keerzijde voorzien van een gekroonde tweehoofdige adelaar met het wapen van Cambrai op de borst. Ze verschillen door hun omschriften. Op de eerste luidt dit CAMERA·COMPVTORVM·CAMERACENS·, op de tweede : QVI·BIEN·COMPTE·NE·SABVSE·; en op de derde : CIVITAS·CAMERACENSIS·1589· 3/.

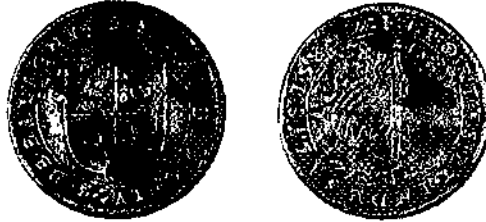

Deze laatste keerzijde komt ook voor met een andere voorzijde : een handdruk onder de zon die door de wolken breekt, omgeven door de legende : CONCORDIA·RES·PARVAE·CRESCENT· 4/.

Deze rekenpenningen werden in 1589 uitgegeven, ongetwijfeld ter gelegenheid van de erkenning van Jean de Monluc als soeverein vorst door Henri de Bourbon.

In veiling 269 van de firma Jacques Schulman te Amsterdam dook nog een andere jeton van dit personage op, die vijf jaar eerder werd vervaardigd s/ :

Vz. Spaans schild met het gevierendeeld wapen van Jean de Monluc, niet gekroond en zonder ridderorde; rondom, een cirkel, † : IEHAN . DE . MONLVC . S : DE . BALAGNY : en een parelcirkel.

Kz. Een anker, waarvan de verticale stang gevormd wordt door een zwaard, bevindt zich boven de golven; aan het anker is een zeil bevestigd dat wordt bol gezet door de wind; deze wordt bovenaan rechts voorgesteld door een blazend hoofdje tussen de wolken; bovenaan links breekt de zon door de wolken; rondom, een cirkel, † : † : PORTVS . ET . INDE . SALVS . 1584 : † : en een parelcirkel.

Zilver - 28,6 mm ø - 5,67 gram.

Deze rekenpenning is afkomstig uit het muntatelier van Brugge, zoals blijkt uit de lelie aan het begin van de omschriften op voor- en keerzijde. Waarschijnlijk werd hij vervaardigd toen Jean de Monluc door Maria de Medicis in zijn functie van gouverneur van Kamerijk werd bevestigd.

NOTEN

- 1/ De afkortingen, interpuncties en splitsingen in dit omschrift vertonen kleine variaties.
- 2/ C. ROBERT, *Numismatique de Cambrai*, Parijs, 1861, pl. XXXIX, 5 & 6.
- 3/ C. ROBERT, *Op. cit.*, pl. XXXIX, 1, 3 & 4.
J.-F. DUGNIOLLE, *Le jeton historique des dix-sept provinces des Pays-Bas*, Brussel, 1876-1880, nr 3226, 3227 & 3228.
- 4/ C. ROBERT, *Op. cit.*, pl. XXXIX, 2.
- 5/ J. SCHULMAN, *Catalogue 269 - Coins and medals - Veiling-Auction sale September 25-28, 1979 in the Carlton hotel, Amsterdam, lot 2319.*